

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Letna naročnina 40 Din. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gledališka ulica 8, telefon št. 2109
Račun poštne hranilnice št. 16.160. — Rokopisov ne vračamo. — Inseratov ne sprejemamo!

Štev. 16.

V Ljubljani, dne 24. decembra 1932.

Leto I.

Trogirski levi

V noči od 1. na 2. decembra se je zgodilo v velejugoslovanskem Trogirju nekaj strašnega. Neznani ljudje so na dveh razpadajočih srednjeveških podrtijah obtokli krilatega leva, grb beneške republike in župan je nato ukazal, da se grba snameta s hiš in spravita v mestnem muzeju. Naše mnenje je, da je muzej tudi edino mesto, kamor spadajo ti znaki minulega beneškega gospodstva nad našim narodom in da je poleg tega tudi že prav skrajni čas, da se s temi beneškimi simboli pomete, kakor smo pometli z različnim Franci Jožefi, Marijami Terezijami in Radeckimi. Edini izgovor, ki bi mogel še opravičiti njih obstoj bi bil, da imajo umetniško vrednost toda tudi te nimajo. Vsak, ki je potoval po Dalmaciji, se bo spomnil teh grbov, izklesanih od navadnih kamnosekov po istem kopitu in brez vsake umetniške pretenzije, katere so še pred sto leti, ko je bila Serenissima ravno tako hlapec Dunaja kot Dalmacija, prav radi lepili tudi naši Dalmatinci na jezo Avstrijcem na svoje hiše. Kake umetnine so to v primeri s svetovno rusko katedralo v Varšavi, ki je zaradi svoje umetniške vrednosti bila znana po širnem svetu, a vendar Poljaki niso mirovali, dokler ni izginil v osrčju Varšave simbol tujega gospodstva. Cela trogirski zadeva predstavlja torej prav za prav v najslabšem slučaju malo nacionalno demonstracijo, mnogo manjšo kot bi jo predstavljala v poulični demonstraciji razbita šipa in vendar je tudi to bilo dovolj, da je zadeva povzročila alarm, ki ga je bilo čuti po vsej Evropi.

Po vseh večjih mestih Italije so se vršile zaradi dveh bednih kamenitih levov bučne demonstracije, kjer se je kričalo na vojno in napovedovalo smrt Jugoslaviji. Beneški levi morajo ostati na svojih mestih v jugoslovanski Dalmaciji, tako zahteva enoglasno fašizem, ki je v vzhodni politiki prevzel vse tradicije roparskih dožev. Zato moramo trogirski dogodke gledati v zvezi z gonjo za osvojitve Dalmacije, gonjo ki postaja zadnje čase vedno bolj srdita in agresivna, in čim le malo pokažemo naši sosedi zobe, če samo omenimo naše svete pravice na to ozemlje, ki je tekom stoletij ostalo najčistejše slovansko, že nastane vrišč in hrup preko vse Italije. V tej srditi italijanski propagandi za Dalmacijo pa igrajo ravno ti levi največjo in najvažnejšo vlogo. Ker fašizem ne more navesti za svoje načrte volje dalmatinskega ljudstva, ki je zavedno jugoslovansko in ker tudi ne more navesti nikakih narodnih momentov, saj živi med 700.000 Slovani samo 4000 tujcev, se je sedaj krčevito oklenil teh beneških levov kot edinega dokaza, na katerega lahko oslanja svoje zemljelačne napovedi in zahteve. Od d' Annunzia do Kozelskija ne najdemo niti ene knjige, niti enega javnega govora in niti enega časopisnega članka, v katerih ne bi ti levi nastopali kot pretveza za rop Dalmacije. Zato je naša sveta dolžnost, da gredo ti levi

v morje, ali pa da jih pošljemo Serenissimi nazaj v globoki hvaležnosti kot nepotrebne ostanke onega gospodstva, ki je našo Dalmacijo imela samo zato, da se je v njej zalagala s sužnji za svoje galere.

Zaradi teh dveh poškodovanih kamenitih grbov, ki nimajo za Italijo nobenega drugega pomena, kakor da ostanejo kot dokaz italijanstva na dalmatinskih tleh, je smatral najvišji predstavnik fašistične Italije za potrebno stopiti v senatu na govorniški oder in pred svetom obtožiti Jugoslavijo, kako ji mrznja do svoje sosede diktira vso njeno politiko in vse njeno javno življenje. Dokaz in izliv te mrznje, pravi, so pobiti beneški levi. Mi bi morali skoraj biti hvaležni gospodu Mussoliniju, da nam je dal tako lepo izpričevalo. Za vse one krivice in nasilja, ki nam jih je naredila Italija, nismo mi v svoji velikodušnosti naredili nič drugega kot odstranili dvoje kamenitih grbov in vendar nam Italija duši nesrečno ljudstvo, ki je imelo to nesrečo, da je ostalo pod veliko in kulturno Italijo, organizira razbojniške napade na naše ozemlje, plačuje in podpira najete morilce in z vsemi sredstvi ščeva in razpihuje naše notranje težave, podžigajoč ogenj, ki bi ga hotela gasiti v svojo korist. Radi bi tudi vedeli, kaj je fašistična Italija naredila s spomeniki, za katere ni niti treba, da spominjamo na tuje gospodstvo, dovolj je že, da kažejo sledove neitalijanskih narodov, ki danes žive na italijanskem državnem ozemlju. Italija je smatrala za potrebno, da uniči napise iz 13. stoletja v zadrski katedrali, v katerih je rečeno, da je ljudstvo v Zadru pelo slovanske pesmi. Šli so celo na pokopališče na Primorskem in v Istri in sklesali z nagrobnih spomenikov slovanske in hrvaške besede. Še celo kip srednjeveškega nemškega popotnika in pesnika Valterja von der Vogelweide v Boznu jim ni dal miru, dokler ga niso prevrnili. Kaj spomenik Volariča v Kobaridu, Vilharja v Postojni? Vendar je naš minister Jeftić kljub temu, da smo mi po italijanskih pojmih barbarska in nekulturna država, ukazal, naj se zadeva točno preišče, ker je poškodovanje grbov bilo nezakonito dejanje in naj se krivci kaznujejo. V tej barbarski državi obstoja torej pravica tudi za kamenite leve tujega izvora, medtem ko so v Trstu kulturni ljudje napadli, zažgali in izropali naš Narodni dom, pobili slovanske žene in deco, vse z blagohotno naklonjenostjo oblasti. Za kazen, so bili glavni krivci teh vandalskih del proglašeni za narodne junake in povišani v najvišje dostojanstvenike fašistične Italije.

Toda, kaj bi naštevati dokaze in iskali logiko, ko se gre za nekaj čisto drugega in so načrti prozorni. Italijanski imperializem dobiva vedno večji razmah. Na zapadu mu je pot zaprta, zato je tem trdovratnejše uprl svoje oči na vzhod, na naš Jadran in našo Dalmacijo. Gonja za Dalmacijo je postala

zadnje čase že ogabna in se pri njej fašizem ne drži več nobenih pravnih niti moralnih principov. Obenem pa postaja ta gonja vsak dan tudi bolj izzivalna, medtem ko se istočasno tihotapi orožje italijanašem in plačancem, in se celo kakor zgovorno kaže pismo italijanskega aktivnega častnika, ki so ga nedavno odkrili pri nekem splitskem odvetniku, Italija pripravlja, da z vojaško silo zasede Dalmacijo.

Žalostno je pri trogirski tragikomediji samo to, da je pri tej priliki našel Mussolini besede hvale za hrvaške separatiste, ki baje obsojajo, da so v Trogirju bili odstranjeni znaki tujega suženjstva in baje se tudi predsedništvo nekake ljubljanskega akademškega društva, ki je v prejšnjih časih nosilo visoko prapor narodne zavesti in čut do jugoslovanske skupnosti, ogreva za to, da bi beneški levi v Trogirju ostali na svojem mestu in s tem še naprej dajali fašizmu gradivo za njihove dokaze o italijanstvu Dalmacije. Vendar vse to nas ne moti. Vsak narod izbluje v vihravih dneh vso nesnago in tako bo storil tudi naš narod. To naj si zapomnijo vsi, ki se jih tiče!

Akademija SJSU „Preporoda“

Na predvečer kraljevega rojstnega dne se je vršila v veliki Unionski dvorani slavnostna akademija Preporoda, našega najodličnejšega predstavnika srednješolske omladine. Izredno dober poset od strani vsega nacionalnega občinstva kaže, da vlada še vedno veliko zanimanje za preporodov pokret.

Akademija se je otvorila z efektno fanfaro, nagovorom predsednika Trampuža in državno himno. Po otvoritvi je odlični Preporodov orkester izvajal zanimivo noviteto slovenske simfonije ne glasbe, ki jo je prav dobro naštudiral in vodil komponist Demetrij Žebre. Violinska kompozicija komponista Šturma je tudi ugajala, bila je prav diskretno izvajana. Majda Lovšetova je ponovno dokazala, da je rutinirana pevka za izbor nim glasovnim materialom. Konservatorist Cveto Švigelj has je to pot prijetno iznenadil. Poznamo ga kot starega sodelavca Preporoda, ki je s svojim petjem vedno dosegel lep uspeh. Recitacija »Kovaške« je dosegla popoln uspeh, saj jo je podal z umevanjem in občutkom tovariš France Kovič. Oktet je bil mogoče najlepša, če ne to, pa vsaj jako prijetna točka sporeda. Težke komade slovanske vokalne glasbe so nam podali iskreno. K popolnemu uspehu jim je pač pripomogel dober glasovni material sodelujočih. Levše in Vodusek sta se izkazala kot diskretna spremljevalca, ki sta se poglobila v svojo vlogo. Posebno pohvalo pa zasluži Uroš Prevorsek, ki kaže, da bo odnesel laborike našega najboljšega violinskega umetnika. Je izgrajen talent z veliko bodočnostjo.

Po akademiji se je vršil ples in neprisljuna zabava ki je v najlepšem redu potekala do zgodnjih jutranjih ur. Preporod je znova dokazal, da je sposoben in vreden življenja in da vzgaja svoje članstvo v pravilni smeri. — B. Š.

Stoletnica ilirstva

Hrvatska javnost je letos slavila spomin na one lepe čase pred sto leti, ko je ilirska ideja prodrla iz osamljenih zaprtih sob, kjer so prvi rodoljubi sanjali o preteklosti in bodočnosti naroda, v širše narodne kroge in dvigala srca, da so vzplamtela v ljubezni do domovine in bila pripravljena žrtvovati zanjo delo in življenje. Kakor večina velikih idej tudi ilirska misel ni nastala mahoma — bila je dete naše romantike in slovanskega prerajanja, — in se je počasi razvijala, dokler ni od leta 1830. naprej dobila onih jasnih obrisov, ki so se od l. 1835. v Gajevih »Novinah« izražali kot ilirski program. Tem svetlim spominom so posvetila hrvatska mesta že nekaj prirediteljev. Zagrebške »Novosti« prinašajo vsako nedeljo članke, ki pojasnjujejo razne strani ilirskega gibanja. V članku »Ilirizem in Slovenci« je podal prof. Ilešić nekaj zanimivih spominov, kako je ilirska ideja odmevala po Sloveniji. Prav bi bilo, da bi se tudi pri nas nekoliko ozrli nazaj, za kar bo v tem desetletju še dovolj časa in prilike. Potrebno bi bilo pri tem nekoliko pregledati, kako smo pri nas presojali ilirsko idejo in kakšno stališče smo zavzemali do nje. Vemo, da so bile naše sodbe o tem romantično navdušenem poletu pogosto enostranske in napačne. Bili smo ozkosrčni in krivični do ljudi, o katerih idealizmu in poštenih namenih ne more nihče dvomiti.

Ako smo v začetku govorili o »lepih časih«, je v tem gotovo nekoliko nehalnost do današnje dobe, kajti naši časi, posebno če jih pogledamo s stališča ilirskih sanj, so pač mnogo, mnogo lepši... Samo pomislimo, kaj bi bili dali Iliri, če bi bili imeli zagotovilo, da bo v sto letih na svetu Jugoslavija v naši današnji obliki!... A kar je bilo v tistih časih lepega, je bila ona velika vera v ideal, zanos in polet, ki je sanjal o veliki bodočnosti, ona nežna skoraj otroška ljubezen, ki ne računa z realnostjo. Oni so bili bogati v tej svoji veri, mi smo revni v svoji malovernosti. Če bi oni videli nas, bi nas pomilovali, da smo v svoji sreči in preobilici — tako nesrečni...

Tudi oni so se morali boriti z zastarelimi nazori, s predsodki, z ozkosrčnimi ljudmi, z zlobnimi nasprotniki. Zadnje »Novosti« prinašajo nekaj zanimivih ugovorov iz t. zv. ilirskega katekizma, ki je izšel l. 1844. v beograjski državni tiskarni pod naslovom »Šta namjeravaju Iliri«. Avtor te knjige je bil Bogoslav Šulek, po rodu Slovak, eden glavnih slovanskih buditeljev. V obliki vprašanj in odgovorov pojasnjuje ta brošura ilirski program, ki so ga mnogi napačno razumeli. Ugovori nasprotnikov so bili tudi takrat v marsičem slični današnjim ugovorom proti jugoslovanskemu imenu. Na vprašanje nekaterih, zakaj naj bi sprejeli ilirsko ime, piše Šulek:

»Nitko vam ne nazirava niti silom nalaže, da se baš svi morate Iliri zvati: ilirski domorodci žele vam samo pokazati, da se svi možete zvati Iliri i da se radi toga nije boja ni nikakve pogibelji, koja bi vašim pravici prijetila. Oni žele samo dokazati, da pleme horvatsko-slavonsko nije tako neznatno, kao što neprijatelji njegovi uvijek predbacuju, da su Hrvati i Slavonci samo jedan dio velikoga naroda ilirskoga, kao što je opet narod ilirski dio velikoga naroda slavjanskoga, da oni ne trebaju tudega jezika za izobra-

ženje svoga naroda, nego da su kadri svoj vlastiti jezik izobraziti, svoju vlastitu književnost uzdržati, svojim jezikom svoj narod prosvetiti, jer bo Ilira ima do 12 milijuna... I kao što se svaki čovjek rađuje, kad nađe brata, o kom do sada ništa nije znao, tako se mora svaki pravi Slavonac i Hrvat radovati saznajući, da je on sin tolikoga naroda, da on ima toliku srodnu braću...

Proti ilirskemu imenu so se borili pred vsem madžaronsko misleči Hrvatje, ozkosrčneži, ki so se branili Dalmacije, oni, ki so se bali, da bi jih Ilirci »povlašili« (posrbili), pa tudi Srbi, ki so se bali za slavo svojega imena itd.

Če pogledamo naše kraje pred 100 leti, vidimo žalostno sliko... Mesta so bila skoraj vsa ponemčena, v Ljubljani je izšla vsako leto enkrat »Kranjska čebelica«, ozek krog okoli Čopa in Prešerna se je zanimal za slovenščino, v uradih, v šoli vse nemško; razven nekaj duhovnikov, ki se ukvarjajo z zgodovino, pesništvo in jezikoslovjem — ni nikjer nikogar, ki bi dvigal glas za pravice narodnega jezika. Vsa čast Čopu in Prešernu za njuno delo: a Čop je bil jezikoslovec in Prešeren pesnik. Živela sta skrito zasebno življenje brez prave zveze z narodom. Oni, ki so šli med narod, so bili Ilirci. To ni bilo takrat niti lahko niti prijetno delo, a bilo je potrebno. Vršili so ga posebno štajerski in koroški duhovniki — in vsi so bili bolj ali manj Ilirci. Ilirska misel jim je dajala navdušenja, da so se posvetili delu za prebujenje naroda, ta misel jim je tudi dala program, ki jim je omogočal uspehe. Zato je napačno, če presojamo ilirski pokret samo z jezikovnega stališča in preziramo njegov idejni pomen. Tudi je odveč, če očitamo Ilircem za njihovo delo izdajalstvo. Naše jezikovno vprašanje je rešil šele Fran Levstik. Oni, ki je dokazal, da je v tem jeziku mogoče ustvariti slovstvo najvišje vrste, je takrat šele rastel. To je bil Prešeren... Slovenščina je šele za njim dobivala svojo slovniško literarno obliko. Zato ne moremo zahtevati, da obvladajo te vrste slovenščino oni, ki so prišli iz svojih narodnih dialektov, posebno če so živeli srednješolsko vzgojo na hrvatskih mestih. Njim je bila ilirska kajkavščina bližja od metelkovske kranjsčine. In s to svojo ilirščino, ki je bila samo malo izpopolnjen njih domači dialekt, so šli buditi slovenski narod. Zakaj bi zato ne zaslužili hvaležnosti. Prof. Ilešić pravilno poudarja, da so bile Slovenske Gorice prava narodna trdnjava prav zaradi Ilirccev. In to za nas ni brez pomena. Ravno severna meja se je najbolj prebujala pod vplivom ilirizma. Ob Dravi je segel ilirski val globoko gori v Koroško in jo prvo narodno prebudil. Proti kranjskemu slovničarskemu dlakocepsu in črkarskemu pravdanju brez vsakega višjega poleta je bil ilirizem nositelj ideje, ki je dvigala narodno zavest ravno zato, ker je bil glasnik velike skupnosti. Tudi danes vidimo jugoslovanstvo v borbi z ozkosrčnim slovenstvom, ki se zateka v malenkosti in se umika v rovtarstvo, ker se boji meščanstva. Le poglejte književno slovenščino pisateljev, ki hočejo biti »samorodno slovenski«. Če le morejo privlečejo iz kakega

kota kako že napol pozabljeno (pogosto ne ravno lepo) besedo in jo uvajajo v knjigo, samo da je različna od srbohrvatskega izraza. Mnogi brskajo po Pleteršniku in postajajo že nerazumljivi... In to šele — pravijo — je prava nova slovenščina. Te vrste slovenščina leze tudi po novih čitankah v naše srednje šole, kjer najdemo nešteto spakedrank iz rovtarskih Aten, zato pa ni v njih niti enega berila, ki bi širil otroku razgled po njegovi državi... Vidi se na prvi pogled, da je vse to namenoma. Tako se odaljujejo Slovaki od Čehov, Ukrajinci od Rusov... Po našem mnenju je to iskanje slovenske »samobitnosti« prav iste vrednosti kakor če kdo nasilno uvaja srbohrvatske izraze; kdor hoče za vsako ceno dokazati, da ima slovenščina celo izraze, ki jih niti Slovenci ne poznajo, bo pač moral iskati poseben krog čitateljev, ki ga bodo razumeli (če je to namen leposlovja!?)

Stoletnica ilirizma nudi nam prijetne spomine, kakor smo rekli, predvsem zaradi idejnega poleta, ki je dvigal naš narod iz spanja. Jezik je bil le sredstvo za sporazumevanje, saj je bil tako neenoten, da so tudi Ilirci različno pisali. Ravno velika svoboda v jeziku je praktično pospeševala idejni pokret. Bistvo pokreta je boj proti provincializmu, ozkosrčnosti in omejenosti — ilirizem je razkrival široka obzorja jugoslovanskega in slovanskega sveta in s tem dvignil narodno zavest.

Ta stoletnica pa je zanimiva tudi, če tedanje razmere primerjamo s sedanjo; skoraj bi rekli, da ravno v teh spominih lahko iz sedanjosti delamo perspektivo v bodočnost. Kakor je ilirski pokret izpopolnil tiho in skrito pesniško delo Prešernovo in prebudil našo severno in južno mejo tako mora danes jugoslovanstvo kot idejna sila imeti važno mesto v našem narodnem življenju, če hočemo harmonično razvijati naše narodno kulturno življenje.

Nevaren import s Poljske

Stiki s severom se poglabljajo. S Poljsko smo imeli že ves čas trg, pogodbo, zadnji čas pa smo napravili z njo tudi kulturno konvencijo, kakor jo imamo tudi s Čehi. (Škoda, da te konvencije ostanejo samo na papirju.) Med tem pa smo dobili iz Poljske že prvo pošiljatev importa posebne sorte.

Na naši univerzi se je vpisalo menda 40 poljskih medicincev — židov. Nas veseli, če slavi ljubljanska medicinska fakulteta tako daleč po svetu, da privablja slušatelje iz tujih držav v Ljubljano. Toda tu je še nekaj drugega vmes. Res je, da so se morali menda ti slušatelji zavezati, da ne bodo izvrševali prakse pri nas, toda drugi narodi imajo pri tem slabe izkušnje. Doslej je izhajal slovenski narod brez židov — hvala Bogu! — in vzbujal pri tujcih občudovanje. Kajti mi vemo, kaj je Žid v narodu. Imamo dovolj zgledov pri Hrvatih, Slovaki in Poljaki.

Da je bilo doslej pri nas mogoče živeti brez židov, je bila za nas velika sreča. Da smo imeli še to nadlogo na sebi, ne bi se bili rešili, ker je ves naš slovenski boj bil vendar le omogočen z našim narodnim gospodarstvom in je geslo »svoji k svojim« reševalo našo narodno last pred tujstvom. Zdaj pa bi se lahko zgodilo, da dobimo — židovski prirastek. Pozor tedaj! Čitali smo o velikih protijidovskih demonstracijah v Lwowu. Isto je bilo v Varšavi. Kdor je kdaj videl poljska mesta, bo razumel odpor Poljakov proti Židom. Istotako jih ne marajo hitlerjevci v Nemčiji. V Avstriji, na Madžarskem in v Rumuniji se ponavljajo protijidovski izgredi. Posebno na univerzah. Nevarnost je, da se bodo židovski študentje obrnili na naše univerze. Ljubljana je mirno mesto, zaradi malega števila je naša univerza prav primerna za one, ki hočejo študirati. In Židje to hočejo, že vedo, — zakaj. Brezposelnost inteligence se nam obeta! Ne mislite, da bodo Židje šli nazaj, kjer jih ne marajo!

Z obhodov

Iz ribarske mreže na Ljubljanici pod trimostjem

—lj Pohod na kraljevi rojstni večer je bil veseličen. Mnogo strank je razsvetlilo okna z lučami, tako da je bila svečanost še lepša. Mnoga okna pa so bila temna in mrtva, kakor da bi v noč trantosti vse izumrlo. Tudi nekatera javna poslopja so se tako nedostojno izkazala. Predvsem je bilo to netaktno od strani univerze Kralja Aleksandra I. Čemu nosi naš najkulturnejši zavod vladarjevo ime? Morda zato, da ga na rojstni dan ignorira?

—lj Philipp Hof 1897 blesti na poslopju ob Ljubljanici, kjer ima g. Lukić svojo trgovino. Ko so pred kratkim hišo renovirali, se jim ni zdelo vredno, odstraniti ta žaljiv napis. Naj se to zgodi ob prihodnji priliki, če že ne prej.

—lj Büffdeck, Rahmstek, Buchtelni čitamo na jedilnem listu hotela »Beli vol« v Celju, Kralja Petra cesta 9. Priporočamo g. lastniku hotela, da si naroči »Kuhinjsko knjigo« ali »Slovensko kuharico«, kjer najde pravilne slovenske izraze.

—lj Pred sejo jugoslovanskega akademskoga društva »Triglav« je bil pretekli teden poklican neki član. Na sejo je prišel s sokolskim znakom. Eden izmed odbornikov pa mu je ogorčen izjavil, kako si predrzne priti v društveno sobo »Triglav« s sokolskim znakom.

—lj V izložbi juvelirja g. J. Eberla se lahko priučiš vseh tehničnih nemških izrazov, ker jih v slovenščini nimamo. Vam postrežemo še mi, da se bodo lahko tudi naši bralci izven Ljubljane naučili »prepotrebne« nemškega jezika. N. pr.: Der moderne Geschenkartikel, Aus dem Idealmetall Kromargan, durch und durch echt, rostfrei, säurefest; Patent Bestecke. Tako sedaj tisti, ki ne razumete, jemljite vedno slovar s seboj, da boste lahko razumeli, kaj vam ponujajo v Jugoslaviji, v slovenski Ljubljani.

—lj Mussolini in Gömbes. V »Jutrovi knjigarni« v Knafljevi ulici imaš priliko videti duceja in Gömbesa. Sta pač tako potrebna, da se jih razkazuje po izložbah. Čestitamo k sijajni zamisli! Mussolini bo gotovo zelo vesel, ko bo zvedel, kako ga časte v Jugoslaviji. O onem drugem pa sploh ne govorimo.

—lj Doppelt etuierte bosnische Pflaumen razpošilja tvrdka »Sanitas«, Brčko — Jugoslavija. Poleg nemškega napisa ima še francoskega in angleškega. Le državnega ne vidimo nikjer. Tudi izraz »bosnische« ni na mestu. Čemu ne »jugoslawische«, če že mora biti napis v treh jezikih. Avstrijski »Bosni« je že davno odklenalo kakor je Sloveniji, Hrvatski, Srbiji, Dalmaciji itd.

—lj Ivan Legat, popravljalnica in trgovina pisalnih strojev. V zadnji številki ste okrcali nemškutarsko zagrnjenost te tvrdke. V svoji predrznosti si ta tvrdka marsikaj upa in doseže. Po Vaših navedbah ima v Mariboru telefonsko številko 24—34, v Ljubljani pa 26—36. Koliko je telefonskih naročnikov, ki bi radi dobili vsaj za en kraj tako pripravno številko, ki jo je lahko zapomniti, a morajo biti zadovoljni s tako, kakor se jim dodeli. Zakaj se ne pokaže pod imenom »Johann Legath«? — Za ilustracijo še to: Neki naš pisatelj je pri tej tvrdki potrkal, misleč, da je slovenska, in ji ponudil, da bi inserirala v njegovi knjigi, ki je bila v tisku. Gospod šef tvrdke je govoril samo nemški, pisatelj pa ni hotel švabčariti in dobil jo je po ušesih kar na kratko: »Inserate werden inen šon andere geben!« Ni pa bilo tvrdke sram po svojih ljudeh iskati protekcije baš pri istem pisatelju, ko je šlo za to, da si neka ustanova nabavi pisalni stroj. Seveda zadovoljni Kranjci, kakor so si ga menda predstavljali, ni šel na roko. Pisatelj je to zgodbi hotel publicirati, kar pa »Pohoda« takrat še ni bilo, naj bodo doševni delavci tem potom obveščeni, da se ognejo te tvrdke, če bi kdaj nabirali inserate kot pomoč k tiskovnim strokom. — Ne čakajmo in ne želimo si, da nas bo naduti nemškutar dregal s figo v nos! Da se ne pozabi!

—lj Neumestna barva. Neka trgovina z usnjem v Prešernovi ulici ima napisno in reklamno desko v zelenordeči barvi z belim napisom. Pričakujemo, da bo prizadeta trgovina izpremenila sestav in barvo, ker barv italijanske zastave v Ljubljani nočemo.

—lj Priporočamo tvrdko »Parna pekarna I. Kavčič, Gradišče, Ljubljana, ki peče »Anker-Brot«.

—lj Erstes Marburger Exporthaus »Luna«, Marburg, razpošilja svoje cenike po vsej naši državi. Vsekakor je od tvrdke skrajno nesramno, da ponuja svojo robo po naši državi v nemškem jeziku. Če so ji že naši dinarji všeč, naj bi se že iz trgovskih ozirov posluževala državnega jezika. Vsestranski bojkot tej tuji firmi!

Jesenice

HLAPEC JERNEJ NA JESENICAH

Ko je leta 1914. počil v Sarajevu strel, je ime Princip jeknilo v Evropi in odmevalo preko vsega sveta. Nenasitni moloh črnožoltga imperializma ter njegova sila velekapitalizma sta se spremenila v divjo, krvoločno zver, hlepečo po morju sveže krvi. — Črnožolti režim je pogazil kulturo, človečanstvo, je pogazil tisočletna dela človeškega duha — in v nedogled segajoča 20 milijonska množica je romala preko Kalvarije, Golgotе — umiral je človek, suženj, ki ni hotel biti suženj!!

V tej gigantski borbi je naš narod izpil kupo trpljenja prav do dna.

Treba je omeniti to zato, da ne pozabimo, kako so bili naši predniki in očetje zaničevani, teptani, kako grenko se jim je pljuvalo v obraz, ker so se borili za svojo in našo svobodo, za svojo in našo državo, kako so kljub vsemu zasramovanju in zaničevanju z živo vero v srcu verovali v veliki dan — dan Vstajenja tega bednega naroda!

Prišel je dan, ko se je prestol kronanih nasilnikov z ropotom zrušil. Iz njegovih razvalin so vstali doslej nesvobodni slovanski narodi, da si v svojih lastnih državah uredijo lastne razmere in započenejo po sto in stoletnem robstvu novo, svobodno življenje!

Danes, ko imamo lastno državo, ko v nji živimo, za katero trohni milijon in pol razmetanih kosti, sinov naše zemlje, žrtev, ki jih je zahteval moloh svetovnega požara, mora biti naša sveta naloga, da znamo to Jugoslavijo tudi čuvati in obraniti proti vsem sovražnikom. Ne samo obraniti, marveč Jugoslavija se mora razširiti preko vsega Jugoslovanstva! Predhodnica tega ideala je, da ozdravimo in očistimo narodno telo vseh parasitov, ki so izvor vsega nezadovoljstva. Nezadovoljstvo je treba nadomestiti z zadovoljstvom, ki je pogoj moralne moči naroda!

Koliko moralne moči mora imeti narod, zlasti v obmejnih delih države, kajti to je v interesu nas vseh, v interesu države same, je nujno potrebno povedati najširši javnosti ter jo zainteresirati.

Če gledamo narodovo življenje v štirinajstem letu lastne države, nam mora biti izpod časti naše slovenske matere, da v obmejnih industrijskih krajih naš narod trpi, da so tisoči tukaj izkoriščani, da je v teh krajih naš narod nesvoboden v svobodni državi — nesvoboden, ker je suženj zlasti tujezemskega kapitala, ki v času največje krize kuje ogromne dobičke!

Še bolj absurdno je v tem času dejstvo, da so na vodilnih mestih samo in samo tujci, neslovani, ki absolutno odločajo o usodi naših ljudi, jih tirajo v obup in nezadovoljstvo! Zaposlenim se zbira v njihovih srcih gnjev, ker so za svoje delo nesramno nizko plačani, so zapostavljeni baš pred onimi vrinjenci, privandraci, ki nimajo pod milim nebom prav nobenih dolžnosti in obveznosti napram državi in narodu. Ti parasiti pri nas samo udobno živijo, uživajo vso lepoto in blagostanje naše domovine — a svoje otroke studirajo v inozemstvu!

Vprašajmo se, zakaj smo se borili za državo? Ali zato, da ljudje, ki so bili pred časom poslani sem, ne kot strokovnjaki, marveč kot pionirji in eksponentje nemštva in nemške kulture, pri nas še danes v razkošnem bogastvu živijo ali, da se osvobodimo nemškega despotizma? Borili smo se, da se osvobodimo težke knute nemštva! Po zakonih narave smo imeli pravico do te borbe. Davida z Goljatom! Pravico imamo tudi povedati, da še danes sinčki pokojnega Goljata, ki so radi naše širokogrudnosti, ali bolje povedano, radi naših suženjskih vratov in hrbtov ostali pri nas, živijo prav tako udobno, če ne še bolj, kakor za časa cesarja! Saj ti goljatovci goltajo težke, tudi desetisočake mesečno — in goltajo jih, da, da — iz usta naših ljudi!!

Res je, v goltanju so ti goljatovci nenadomestljivi, nenadomestljivi so tudi za principe nekdanje v miru počivajoče Avstrije!! In baš radi nekdanjih

tako proketo trdovratnih njihovih principov je še danes, danes v štirinajstem letu lastne države nacionalni živelj zapostavljen in nesramno plačan in to prav radi tega, ker se ni hotel prodati in prodajati, kakor je prodal Ezav potomstvo za skledo leče! Vse to je resnica, ki je za nas kruta in dokaj ponižujoča...

Ali naj bodo res naši ljudje v obmejnih krajih, ker niso zatajili svojega rodu in jezika, radi lastne slovenske matere, ki jim je vcepila globoko narodno prepričanje, zapostavljeni??

Naša naloga bodi, da mi, ki smo socialno neodvisni od teh vampirjev in krvososov, odločno povemo vsej poštenjavi, ki čuti z nami, da z vso opreznostjo motri in pazi na razmere ob naši meji.

Takrat pa, ko se bodo ti »Hermani celjski« zopet drznili po že znani nam metodi, moderno ubiti in pogaziti v prah in pepel našega človeka po taktu njihovega nenadomestljivega dirigenta in šahovskega velemojstra gospoda Josipa Pfeifferja in še to v času, ko nastavljajo tujezemce »nenadomestljive trote«, — je treba, da spregovorimo glasno kot grom ter pozovemo najširšo javnost, da napori vso ost proti vsemu, kar diši in duhti po potomstvu celjskih grofov, proti vsem koroškim in nemškim privandracem, opričnikom in valpetom ter jim v primerno harmonični kompoziciji zapojemo pogrebno pesem ter vso to »trotovinu« za vedno izpljunemo kot strup iz Jugoslavije!! Tista politika, ki bo hotela to preprečiti — bo protidržavna!!

Morda bodo vsi prizadeti skušali čivkati in žvrgoleti o zakonu iz leta 1922., da imajo dovoljenje za tukajšnje bivanje, ker ne rujejo proti državi... Da, na tem mestu jim javno povemo v obraz, da oni rujejo in še kako rujejo proti državi in sicer v tem smislu, ker pri nas umetno vzgajajo nezadovoljstvo in s tem kratijo ljudstvu vero v državo, pravico in poštenje! Da — v luči »boljše« vizma« jih hočemo pokazati!

Odločno spregovorimo:

Kdo je tisti, ki si lasti pravico odločati o naši usodi, kdo je tisti, ki povzroča nezadovoljstvo, kdo je tisti, ki tisoče ljudi postavlja na cesto radi nizkih spekulacij, kdo je tisti, ki noče čuvstvovati z dušo našega človeka, kdo je tisti, ki noče spoštovati in razumeti našega jezika?

Odgovor narodu bodo dajali tudi oni, ki vse te krivice pocukravajo in krijejo s plaščem nacionalizma!

FANTJE! ALI BOMO RES NA VEKOMAJ AMEN HLAPECI, DA NAS ZGODOVINA OZLGOSA KOT NAROD, NEVREDEN SVOBODE? ALI BOMO RES VEROVALI, DA SO NEKATERNIKI ROJENI Z OSTROGAMI NA NOGAH, DA JAHajo NA DRUGIH, KI SO BAJE ROJENI S SEDLOM NA HRBTU?

Ali smo res tako trdo zacementirani?

O, masa, množica, Jernej!, vzdrami se, dvigni se, dovolj je bilo zaničevanja, teptanja, razžaljevanja, dovolj je bilo žrtev, ki jih je zahteval moloh črnožoltga imperializma!

Spomeniki, ki stojijo tem žrtvam v čast, naj nam bodo v protest, da postanemo zidarji spomenikov živim, da gremo v borbo za lepšo bodočnost, v borbo zoper vse krivice ob naši meji!

Na žrtve živih se kolnimo, da hočemo narod očistiti vseh parasitov! — Tej nalogi bomo kos, saj v nas je živ ogenj, živa vera, v nas je mladost, da, vriskajoča mladost, mladost, hlepeča po resnici življenja.

JERNEJ, ZAŽGI PIPO, DOVOLJ JE KURIVA!!

Poljanska dolina

PROSLAVA UEDINJENJA V SOK. DOMU V GOR. VASI

V omenjenem domu se je vršila proslava »Uedinjenja«, obisk je bil za naše razmere približno zadosten, a želeli bi bilo, da bi drugi nekatera gospoda resnejše prisostovala takim proslavam. Z neprestanim šepetanjem, mrmranjem itd. med slavnostnim govorom in ostalim programom je gospoda napravila zelo mučen utis na ostalo občinstvo. Kako se naj kmet in gorjanec dostojno vedeta pri takih prireditvah, če mu daje baš gospoda tak lep vzgled.

Kranj

KRANJSKE DROBTINE

V našem starodavnem mestu ni posebnosti in velikih dogodkov, sneg je zapadel in mraz je pritisnil. Z zimo se javljajo še v hujši meri vse one dobrote, ki so stalne spremljevalke onih izvoljenih, ki živijo na dnu. Kakor je drugod, tako je tudi pri nas. Teža socialnega reda, ki je bila že tolikokrat prerešetana, pritiska tudi po naših obratih. Malo je tistih izvoljenih, ki prejemajo koncem meseca plave kuverte in v njih tisočake. So pa ti srečneži le sami tujci, ki jih je pa po naših obratih vedno več. To vprašanje je Pohod že na del — in dosegel? Danes še to:

Po zakonu je dovoljeno, da biva tujec pri nas samo leto dni. V 14 dneh po zaposlitvi dotičnega inozemca mora delodajalec javiti ime domačina, ki ga je dodelil inozemcu v svrhu priučitve. Kako je potem mogoče, po 8—10 letih, to, da so še danes po naših tovarnah nastavljeni inozemci kot mojstri, ki pa imajo povečini le večerne tečaje, strokovno višje izobrazbe menda nima nobeden. Iz prakse je znano, da rok 1 leta za priučitev popolnoma zadošča. Teh ljudi je 90%, ostalih 10% pa tvorijo inteligenti, inženjerji, kemiki in drugi. Pri meri najdemo v tovarni Jugočeški: Jungmihel, Ganzl. V isti tovarni sta zaposlena tudi Gajzler in Hanapl, kot pisarniške moči. Baje sta dobila dovoljenje za bivanje v Jugoslaviji, ker sta kontrolna organa inozemskega kapitala, ki je interesiran pri Jč. Ta dva gospoda pa ne izvršujeta samo kontrolnih poslov nego blagajniške in knjigovodstvene, za katere imamo dovolj izvežbanih domačih moči. Ta trditev, na podlagi katere sta dobila dovoljenje za bivanje, pa ne odgovarja resnici, ker faktični zastopnik inozemskega kapitala je ravatelj Horavic, persona grata glavnega delničarja Šteina. Torej izigravanje oblasti.

Drugi slučaj imamo pri imenovanju tovarni v osebi dr. Guklerja, zeta glavnega delničarja. Za tega gospoda pač Jč. ni mogla navesti istih razlogov, kakor pri omenjenih, nego iznašel se je nov trik. Dr. Gukler je enostavno zaprosil obrtni list za angenturo in komisijo. To angenturo in komisijo vzdržuje v pisarni Jč. in sicer prav v isti sobi, kjer je uradoval prej kot nameščenec Jč. Javna tajnost je, da je omenjeni gospod samo nameščenec Jč.

V tej tovarni je bil pred kratkim nameščen neki Nemec iz Rajha (Ahna). Prepričani smo, da bi nepričakovani obisk po naših tovarnah še marsikaj odkril. Ze ti slučaji dovoljno ilustrirajo, kako se pri nas izvaja zaščita domačih delavcev. Mero dajne faktorje in oblasti prosimo, naj posvete temu več pažnje.

Dobro deluje pri nas »Pomožna akcija« za brezposelne, pridno delujejo tudi socialni odseki raznih društev. Priporočamo, da se obrnejo do bogatih meščanov, predvsem pa na naše tovarne, te naj darujejo v ta namen vsaj trohico smetane, desetisočino one smetane, ki se izvaža kot dobitek preko meje. Ni treba tudi plesov, maskerad in drugih šumnih zabav. Tudi naj se raje obrnejo stroški, ki nastajajo ob prireditvi domačih zabav v socialne ali kulturne namene.

Gledališki oder N. č. je priredil 15. t. m. v prid brezposelnim igro: Ostanek. V dvorani, ki je za plesne in druge prireditve veliko premajhna, je zvala velika praznота. Tudi socialni čut je pri nas globoko razvit.

Dne 9. t. m. se je mudila v tovarni gumijevih izdelkov »Semperit« neka komisija iz Beograda. Umevno je, da so govorili v blaženi nemščini, ker se g. ravnatelj, ki je že dolgo časa med nami, še danes ni naučil našega jezika.

Spominske dneve in narodni praznik 1. decembra smo praznovali dostojno. Zelo malo je bilo ljudi na Koroškem in Rapalskem večeru, nekoliko boljši obisk je bil na predvečer Uedinjenja na Sokolovi akademiji — vendar je še mnogo, mnogo med nami, ki odklanjajo vse kar diši po naciji. Sliši se, da se snuje krajevna organizacija Narodne odbrane. Prijatelji, dela dovolj, pridite, očistimo Avgijev hlev.

Ze dvakrat je omenjal Pohod kavarno Narodni dom, pribijamo, da je stokrat slabše v kavarni Stara pošta. Tu človek lahko sedi dva večera skupaj in poslušati tingl-tangl, pa ne bo čul jugoslovanske komada. Razumemo, saj je kapeknik pristni Nemec iz Ljubljane.

Priporočamo vsem nacionalistom zastopstvo angleških tkanin Triumphalis v Kokriškem predmestju, ki ima še danes dvojezične račune.

Novo mesto

CVETJE IN TRNJE 1. DECEMBERSKE POBOŽNOSTI

Narodni praznik uedinjenja je praznovalo Novo mesto zanosno. V Sokolskem domu je žela svečanost nepričakovan uspeh. Prostora je bilo tokrat premalo. Ljudska šola se je spominjala s posebnim poudarkom zaslužene Istre. Prav je tako! Nacionalno zavest Novomeščana je razgibala prav ta materialna in duhovna kriza in to je edino prava pot k izboljšanju razmer.

»Samoslovenci« so običajno tudi praznovali, letos pa so se poskrili. Kaj pa to pomeni? Posvetili bomo več pozornosti njihovem delovanju.

Pri cerkveni svečanosti je bil le en zastopnik rezervnih oficirjev. Vojaška oblast zapoveduj jim!

Tudi Novo mesto se ponaša z različnimi »Ogo-reutzi« in »Agnitschi«. Kdaj se boste otreli hlapčevskega in suženjskega duha.

Dobili smo športni klub »Elan«. Čemu Elan, mar nimamo lepših domačih izrazov.

Sokolsko odiranje. Pred kratkim je Podmladek Rdečega križa na gimnaziji priredil kulturno predavanje o gorah v Atlasu v sev. Afriki. Prisostvovali so samo malčki z gimnazije, ki so plačali po 1 Din vstopnine. Sokolsko društvo je za dvorano zahtevalo od teh malčkov 100 dinarjev.

Mozirje

MLADI UČITELJSKI ROD.

V naši občini Mozirje-okolica imamo dve enorazrednici in sicer v Lepi njivi s približno 90 in v Smihelu 70 učenci. Da bi se razbremenilo učni moči na eni strani, na drugi strani pa, da bi se zboljšali še bolj učni uspehi, ker naravno je, da pri tolikem številu otrok, naj se učna moč še tako trudi, ne bo dosegla prav dobrih uspehov, se je po krajevnih šol. odborih zaprosilo višjo oblast za razširitev eno v dvorazrednico.

Kakšne odgovore smo prejeli: Smihelu so že od sreza sporočili, da se bo težko dovolila dvorazrednica radi splošnega štedenja. Lepi njivi pa je sporočila banovina, da ne more ugoditi razširitvi sedaj, ker zaradi pomanjkanja učiteljstva ni izglede da bi bila z razširitvijo šole nameščena nova učna moč.

No prav! Tam štednje, tu primanjkuje učiteljskih moči. Torej, čakajmo na boljše čase.

Kar naenkrat pa čitamo v dnevnikih, da prosi preko 600 učiteljskih abiturientov kruha.

Komu naj verjamemo?

Priznavamo, da živimo v hudih časih, potrebna je štednja na vseh koncih in krajih. Ne moremo pa priznati štednje v teh primerih. Pusti se enega, da se ubija od jutra do večera, da doseže vsaj nekaj uspeha, drugi pa lahko sanja o svojem idealnem poklicu ter lahko postopa in propada obenem. Ta mladi idealist, ki je pripravljen žrtvovati se, ne samo v šoli, marveč tudi izven šole, kjer je še silno potrebno, najbolj pa potrebno onega dela, ki uči veliko ljubezen do naše skupne domovine, izgublja svoj ideal in postaja vsak dan bolj otopel.

Tako odpadeta dva delavca na dveh naših enorazrednicah. Sedanja dva sta preobložena s šolskim delom in se ne moreta udejstvovati izven šole, novih dveh moči pa ni — primanjkuje — se štedi!?!?

Fala

KAKO SO PRI NAS TUJCI ZAŠČITENI

Vedno čitamo o premnogih nepotrebnih tujcih, ki so zaposleni v raznih podjetjih, pod krinko »specialisti« ali »nenadomestljivi strokovnjaki«. Pod takšnimi naslovi so ti gospodje lepo varni pred oblastmi in lahko mirno vršijo svoj posel. Ker pa brezposelnost od dne do dne narašča, in naše ljudi izganjajo iz drugih držav, bi bilo na mestu, da bi se tudi naše oblasti bolj zanimale za tukajšnje tujce, in ne nasedale raznim trikom, kakor zgoraj navedeni. Naj navedem nekaj primerov od našega podjetja, ki obratuje popolnoma v nemškem jeziku, seveda ker je obratovodja kakor tudi njegov namestnik Nemec in razume slovenski samo naš kruh jesti. Tako so tudi napisi večinoma v nemškem jeziku: ein, aus, einschalten, ausschalten, Maschienen, Hochspannung, Netz, Licht, Kraft, itd. Torej če že res za obratovodjo in njegovega namestnika ne najdemo primerne strokovnjaka, kar je tudi laž, ker imamo v naši državi precejšnje število brezposelnih elektrotehničnih inženjerjev, prvovrstne moči, in so to samo izgovori podjetja, vendar

so nameščeni še drugi, za katere imamo v naši državi celo kopico dobrih moči. Po podatkih podjetja so ti nenadomestljivi. Imamo namreč: 2 Avstrijca kot upravnika stikalne plošče, eden dobiva posv. vrh vsega še lepo pokojnino kot bivši mornar, 1 Švicar in 1 Italijan rezervna upravnika turbin, 1 Madžar pom. del. in 1 nemški Čeh upravnik jeza. Vsi so najboljše plačani in brez državljanske pravice. Ker igra glavno vlogo pri podjetju obratovodja, morajo vsi tako plesati, kakor on gode. Slovenec, ki ne zna nemški govoriti in pisati, se tukaj ne sprejme. Kam smo torej prišli, slovenski narod? Tudi državni praznik se tukaj ne pripozna, češ, mi smo ja Avstrijci, kaj nas to briga, samo da denar sluzimo v Jugoslaviji. Naša država torej niti niti toliko vredna, da bi podjetje 1. decembra vsaj izobesilo zastavo. Apeliramo na merodajne faktore, da napravijo že enkrat temu konec, in da se v najkrajšem času odstrani ta gniloba, ki že itak preveč smrdi.

Dolnja Lendava

IZ ALBUMA LENDAJSKIH NAPISOV IN ŠE KAJ!

Pri nekem tukajšnjem mesarju smo opazili v njegovem poslovnem lokalu dičen ornament stare diplome nam tako barbarskega naroda. Čudno se nam zdi, da je prizadetemu mesarju tolika žast, da tolerira to sramotno italijansko odlikovalno svetinjo? Svetujemo mu, da se čim preje potruji, da se ta za nas nepojmljiva zaslepljenost in kratkovidnost skoraj odstrani, ker v nasprotnem primeru pospešimo mi izčiščenje tega Augijevega hleva!

O skrajno brezprimerni ignoranci slovenskega jezika priča dokaj zgovorno tudi sledeča vrsta reklamnega napisa na adresni deski nam znanega čevljarja: Odlikovan na mednarodni razstavi v Rimu! Vprašamo, ali ni nikogar, ki bi imel toliko moči, da bi zabranil take spakedranke.

DVOJEZIČNI NAPISI!

Znani so nam tozadevni predpisi o dvojezičnih napisih, poznajo jih slej ko prej tudi oni, ki jih tangira ta paragraf. In najdemo med prekmurškimi denar. zavodi neko denarno institucijo, ki tolerira v svojih notranjih poslovnih lokalih madžarsko-slovenske napise za označbo svojih prostorov. Radovedni smo, koliko časa bodo še blesteli ti gnusni napisi in oznanjali klijentom pomen svojega poslovanja. Ali ne bi bil isti uspeh, če bi imela prizadeta denarna institucija zgolj slovenske napise? Quosque tandem?

Pestrost delavskih reklam je tako obilna, da vzbuja izvenredno pozornost in zanimanje kritičnega očesa. Eto eno izvenca cvetk, ki je vredna, da jo ilustriramo naši cenjeni javnosti. V bližini nam slepi oko madžarski napis: »Irodas«, kar znači — pisarna in je last nekega odvetnika, ki zastopa slovenskega kmeta. Vprašamo, koliko časa oomo še gledali ta slepeči blisk našega soseda!?

Črno zolta barva, je še vedno ukoreninjena v ljudeh našega kraja. Je sicer zelo efektna, spopolnjuje reklamni namen, ali ni primerna času in razmeram, v katerih živimo. Želimo, da slej ko prej izgine ta okrutni historijski simbol tisočletnih naših tlačiteljev.

RAZVITJE ZASTAVE NA SEVERNEM MEJNI-KU NAŠE DOMOVINE!

Spričo moralne in finančne krize našega kraja, s požrtvovalnostjo vodilnih nacionalnih organizacij in s sodelovanjem narodnih kolonistov v Prekmurju, bo Narodna Odbrana dne 17. t. m. postavila na prehodni točki meje v Sabolakošu državno trobojnico z ličnim podstavkom. Potrebna dela so že v prvih početnih fazah. Pričakujemo pravilne interpretacije naših nacionalnih društev ter da manifestirajo s svojo udeležbo pomljivo in velopomembno gesto na naši meji.

NACIONALISTI!

V založbi Jadranske straže so izšli kakor vsako leto tudi za 1. 1933 sledeči koledarji: lični žepni koledar za ceno Din 8—, zanimivi koledar »Naš mornar« po ceni Din 10— in poučni »Ribarski koledar« po ceni Din 8—. Vsi trije koledarji so bogato opremljeni in vseskozi narodno vzgojne vsebine. — Priporočamo vsakemu nacionalnemu Jugoslovancu, da si kupi te koledarje, ki se dobe v glavnih ljubljanskih knjigarnah ali pa v pisarni Jadranske straže v Ljubljani, Gledališka ul. 8.

Mi in germanski vijak

Ali je to tudi nemška manjšinska politika? — Nečuden napad in žalitev naše države in posebej še Slovencev na zborovanju Nemcev v Hambornu v renski provinci.

V Jugoslaviji živi 470.000 Nemcev, kateri pa niso nikjer kompaktno naseljeni. So to kolonisti, ki jih je Avstrija naselila kot stebre svoje imperijalistične in germanizatorične politike v jugoslovanske kraje. V dravski banovini prebiva 32.000 Nemcev. Naši Nemci so razen v Kočevju večino — ma trgovci, gostilničarji, industrijci, bankirji, razni direktorji in ljudje v boljših službah, ki so si svoj privilegiran položaj, katerega so si za časa Avstrije s podporo avstrijskih oblasti na škodo slovenskega življa protipravno ustvarili, zaradi velike širokogrudnosti jugoslovanske manjšinske politike napram Nemcem še danes obdržali. Značen odstotek Nemcev v Jugoslaviji pa tvori za časa Avstrije ponemčeni Jugoslavlani. Žalosten je spomin na čase, ko so Nemci v Avstriji nam vladali in spremenili našo domovino v kasarne, ječe in morišča. Danes v Jugoslaviji živijo Nemci so bili eksponenti in najzanesljivejša opora Avstrijske fevdalne, kapitalistične in germanizacijske politike.

Nemško gospodarstvo v naših krajih se je zlomilo — po 1000 letih smo svobodni v svoji nacionalni državi Jugoslaviji. Kaj bi zaslužili naši rabljivi? Predobri smo in premehki — vse gorje smo prehitro pozabili. V škodo našega narodnega ponosa smo Nemcem, našim včerajšnjim tlačiteljem podali roko sprave, pustili nemške valpote na onih privilegiranih od Avstrije njim naklonjenih položajih. Jugoslavija je v svoji širokogrudni manjšinski politiki dala Nemcem toliko izjemnih pravic in jim zagotovila na prosvetnem, političnem in gospodarskem polju posebno privilegiran položaj, tako da Nemce v Jugoslaviji zavidaajo vse druge narodne manjšine v evropskih državah. Jugoslavija je uredila Nemcem popolno osnovno šolstvo, tako da so v šolskem letu 1931/32 imeli 39 otroških vrtcev, 620 nemških osnovnih nižjih šol, 188 nemških osnovnih višjih šol. V savski banovini, kjer niso imeli Nemci niti za časa Avstro-Ogrske monarhije nobene ljudske šole je ministrstvo prosvete otvorilo v zadnjih letih 46 nemških nižjih in 12 nemških višjih osnovnih šol. V svoji naklonjenosti napram nemški manjšini je naša vlada otvorila Nemcem celo tam šole, kjer niso bili podani pogoji po § 45. zakona o osnovnih šolah.

Po tem paragrafu je za otvoritev osnovne šole potrebna prijava 25 nemških otrok. Naj navedem le dva primera iz dravske banovine:

1. Vzlic odločnem protestu nacionalnega prebivalstva Celja in njenega občinskega zastopa se je v Celju otvorila nemška šola, čeravno ni bilo prijavljenih 25 nemških otrok. V šolskem letu 1931/32 je bilo na nemški šoli v Celju vpisanih samo 23 nemških otrok, ki so imeli jugoslovansko državljanstvo. Od teh 23 otrok jih je imelo 20 slovanske priimke — so torej otroci ponemčenih Slovencev. Naša prosvetna uprava je celo dopustila, da omogoči otvoritev nemške šole, da so se na šoli vpisali štirje otroci Slovenci. Poleg tega je bilo na šoli vpisanih pet učencev, ki so inozemski državljani — od teh trije z nemškim državljanstvom. Tudi letos nima v Celju nemška šola zakonitih predpogojev.

2. Drug tak primer naklonjenosti naše države napram Nemcem je nemška šola v Sent Ilju srez Maribor levi breg. V šolskem letu 1931/32 je bilo na tej šoli vpisanih 13 nemških otrok, ki imajo jugoslovansko državljanstvo. Od teh je imelo 9 otrok slovanske priimke — so torej germanizirani Slovenci. Poleg teh 13 otrok je na nemški šoli 23 otrok inozemcev in sicer 13 učencev je imelo nemško državljanstvo, 7 učencev avstrijsko državljanstvo, trije učenci čehoslovaško državljanstvo.

Torej za inozemce vzdržuje naša šolska uprava šole in plačuje učitelje in nemškega evangeljskega pastora — in to v kraju, kjer je Avstrija neusmiljeno preganjala naše ljudi in Südmarka naseljevala na slovenskih kmetijah protestantske koloniste iz Prusije.

Poleg tega imajo Nemci v Jugoslaviji šest meščanskih šol in gimnazijo v Novem Vrbasu. V zadnjem letu se je Nemcem otvorilo celo učiteljske in na istem nastavilo nekaj profesorjev inozemskih državljanov iz Nemčije.

Po pravici je Jugoslavija pričakovala, da bodo Nemci pri toliki dobrohotnosti naših oblasti lojalni državljani in da bodo Nemci v Avstriji in

Nemčiji napravili nam vsaj objektivni in pravični. Toda hudo smo se varali. Naša dobrota se tolmači kot naša slabost. Časopisje v Avstriji in Nemčiji kakor na komando obrekujejo in napada nas. V Avstriji stoji na čelu te časopisne kampanje črno-žolta »Reichspost« in z njo blatijo našo državo vsi njeni trabant — provincialni listi krščansko socialne stranke. Pri njih, ki bi morali oznanjati Kristusov nauk, ljubezen do bližnjega in nauk pravičnosti, najdejo toplo zatočišče ljudje kakor skrahirani general Sarkotič in zločinski tipi, ki s peklenjskimi stroji morijo nedolžne ljudi. Še celo graška teta »Tagespost«, ki preplavlja dravsko in savsko banovino in vleče težke novce iz naše države za svoj list — se ne more zatajiti in napravi navadno dve izdaji — eno za Avstrijo, v kateri objavlja klevetniške članke zoper nas, drugo pa za Jugoslavijo, kjer te članke izpusti, da se izognejo zasluženi zabrani. To gotovo še ni znano vsem zvestim in vnetim naročnikom in kupovalcem »Tagespost« in naj jim bo le v izpodbudo, da še vestnejše podpirajo ta nemško-nacionalni list.

Nič boljše ni časopisje v Nemčiji, ki je razen nekaterih izjem polno natolcevanja in blatenja ter obrekovanja naših ljudi in naše države. Vsak najmanjši in najbolj nedolžen dogodek pri nas nemško in avstrijsko časopisje pograbi in skuša iz njega napraviti največjo afero. Samo da s tem stalno harangira mednarodno javnost. Kaj bi šele avstrijski listi pisali o nas, če bi pri nas bile take razmere, kot so v Avstriji in Nemčiji, kjer se na cestah pobijajo kakor zajci in se vršijo med strankami cele bitke. Glavno sredstvo tega natolcevanja Jugoslavije v teh časopisih so infamne laži in izmišljotine.

Pa ne samo potom časopisne kampanje — tudi še na drug grd način kvitira nemški narod jugoslovansko širokogrudno manjšinsko politiko.

O brezpravnem stanju slovenske manjšine na Koroškem ne bomo tu govorili. Sedaj so se avstrijske oblasti spravile celo na preganjanje nedolžnih slovenskih pevcev.

Nekaj povsem novega za našo javnost je agitacija društva »Vseavstrijska-nemška interesna vzajemnost« (Allösterreichisch-Deutsche Interessengemeinschaft) med našimi izseljenci v Nemčiji. Za nje tiskajo Nemci list »Avstrijski Slovencev«, v katerem blatijo Jugoslavijo in ga zastoj delijo našim delavcem v premogokopnih revirjih. Letos spomladi je prej omenjeno društvo organiziralo »Udruženje v Nemčiji bivajočih Korošcev, Štajercov in Kranjcev doma iz Jugoslavije«. Dne 11. decembra 1932. popoldne je društvo priredilo v Hambornu v renski industrijski pokrajini in sicer v »Pisenkasino« manifestacijsko zborovanje. Navzoči so bili zastopniki lokalnih delavstev in nemških iredentističnih društev iz inozemstva. Predsednik Lasnik je otvoril zborovanje. Nato se je izvršilo razvite družbene zastave. Zastava je bila posvečena na Dunaju, na žoltem platnu je naslikan stari avstrijski orel — insignije monarhije. Pri razvitu sta pela pevska zhora »Eintracht« in »Heimatlänge« iz Avstrije. Slavnostni govor je imel neki dr. Saenger, ki je opisal »nesrečo avstrijskih obmejnih kronovin Koroške, Štajerske in Kranjske, katerih boj mora Avstrijem in Nemcem utrditi voljo in pogum za veliko nemško bodočnost«. Protestiral je zoper krivice, ki se gode Korošcem, Štajercem in Kranjcem. Po njegovem govoru sta zapela prej omenjena pevska zhora neko slovensko narodno pesem. V daljšem govoru je pojasnil dr. Schwartz cilje društva »Vseavstrijsko-nemška interesna skupnost«. Dosedaj ima društvo, ki se je ustanovilo spomladi 1932. 12 podružnic in nad 1000 članov. Ustanavljajo se pa še vedno nove podružnice, da se organizirajo vsi v Nemčiji živeči Korošci, Štajerci in Kranjci, da se med njimi ustvari tako zvano »Notgemeinschaft«. Po domače bi jih mi imenovali »bratci v sili«. Govornik je takole končal: »Slovenci v Jugoslaviji in Slovenci živeči v Nemčiji so v nemški kulturi vzgojeni in hočejo nazaj k Avstriji in k Veliki Nemčiji«. Zborovalce je pozdravil tudi nadžupan mesta Hamborn in dr. Jarres in jih vzdolbujal k delu.

Take infamne lumparije, kakor so jo vpriporili Nemci dne 11. decembra 1932 v Hambornu med našimi reveži — izseljenci, ki so jugoslovanski državljani — je težko najti para. Prireditelj je bila odsev one nemške imperijalistične politike, ki stalno ogroža male narode in države ter mir v Evropi. Prireditelj je pokazala, kam pes tace moli — pohlep po naši zemlji je bil tenor vsega. Zato proč z mehkuznostjo, metlo v roke! Nemcem v Jugoslaviji pa samo to, kar jim po zakonu gre. —

Zahtevamo, da se likvidirajo vsi privilegiji in koncesije, ki jih imajo Nemci v Jugoslaviji preko zakonitih določil. Otrresimo se že enkrat Nemcev inozemcev, ki odjedajo našim ljudem kruh. Na nemška izivanja odgovorimo tako, kot zaslužijo. Zahtevajmo, da se nam vrne naša slovenska Koroška, in vse slovenske občine na Štajerskem. Nobeno ped slovenske zemlje nemškim trinogom.

Razveseljivi pojavi narodne samozvesti ob koroški meji

Libeliški fantje to in onstran meje, vse premalo se o Vas govori, kajti Vi prednjačite, kar se tiče slovenske narodne zavednosti in jugoslovanske samozvesti prav gotovo vsem drugim vašim fantom cele širne naše ožje domovine. Ponovno in pogostokrat ste že to dokazali:

Za časa plebiscita so vas spoznali po Vaši narodni odločnosti Slovenci in Nemci širno cele Slovenske Poljane, najbolj pa Vas poznata Gredbinj in Velikovec.

Po plebiscitu ste najprej prišli pod Avstrijo. Niste klonili. Ostali ste gospodarji v svojem kraju, ne da bi Vam bilo treba kloniti pred tujčevo nasilno oblastjo. V najhujši zimi ste pobirali podpise, da razmejitevna komisija postavi mejo onstran vasi Libeliče. Koliko težkih poti je bilo treba čez gore, v visokem in globokem snegu. Uspelo Vam je. Petletnico in desetletnico ste obhajali, četudi v preprosti in majhni, toda lpi vasi z večjim sijajem, nego naša mesta. Obhod z godbo in bakljado ob meji in streljanje topičev je daleč naokrog oznanjal Vaše veselje, Vaš ponos in veliko Vašo ljubezen do Jugoslavije, ljubljeno Vašo domovino. Sosednja, bolj nemškutarska vas Potoče vam je odpeljala na nedovoljen in nedopusten način brizgalno gasilnega društva ob priliki odhoda avstrijskih oblasti iz Libelič. Vi ste nekaj časa čakali na tozadevna pogajanja diplomatov, ki se še radi ene same ukradene brizgalne niso mogli sporazumeti! potem pa ste se zbrali v tihi, poletni noči ter šli kar sami preko meje po svoje pravice. Sredi sovražne vasi ste siloma odprli gasilski hram ter prepeljali s triumfom brizgalno nazaj, tja, kamor je spadala po pravici, v vas Libeliče. Nemški časopisi so bruhali jezo in sovražstvo, tudi pri nas v enakem časopisju ni manjkalo sorodnih izbruhov jeze. Pa se govori o ljahnosti!

Toda onstran meje so se začeli zbirati naši državni sovražni elementi. Ljudje, o katerih se po vseh krajih Mežiške doline ve, kako so goljufali in opeharili ravno preproste ljudi, so pobegnili čez mejo in tam so jih trpele lojalne avstrijske oblasti. Dopustile so, da so se vršili v Labudu komunistični shodi, sklicani proti Jugoslaviji, dopustile so, da so se sistematično širili nam sovražno pisani letaki itd. itd.

Najbolj drzno se je vedel že znani... Strmec, odpuščen jugoslovanski orožnik, zagrižen komunist. Avstrijske oblasti so vedele prav dobro za početje tega dezerterja. Bile so b njegovem rovarstvu proti naši državi tudi od naše strani dobro poučene, zdi se pa, da jim je bilo to početje A. Strmca le dobrodošlo.

Avstrijski komunisti so še drugi dan potem, ko je prišel Strmec v roke naših oblasti, širili letake in lepake, na katerih se govori o človeškem ropu ter trdi, da je prekoračila mejo med Libeličami in Potočami »tolpa« 8 do 10 ljudi iz Jugoslavije, vdrla v hlev, kjer je Strmec spal ter ga s silo odvedla preko meje v Jugoslavijo. O nadaljnjih lažljivih podtikanjih teh lepakov ne bomo govorili.

Druga verzija, jugoslovanska, trdi, da je Strmec predsedal zaradi svojega nemoralnega početja ljudem onstran meje, pa so ga ponoči krajkoma zvezali, naložili na dvokolico (gare) ter ga spravili preko meje, kjer so ga prevzele naše oblasti.

Naj bo tako, ali tako, Strmec je v rokah jugoslovanske pravice, kamor je že davno spadal. Razveseljivo je eno kot druge: ljudje so že siti oklevanja oblasti to in onstran meje, pa sodijo sami in sodbo tudi izvršujejo.

POSREDOVALNICA ZA SLUŽBE NARODNE ODBRANE V LJUBLJANI

Mlada marljiva trgovska sotrudnica, trgovine z mešaním blagom, išče nameščenja kjerkoli v Dravski banovini. Živi v velikem pomanjkanju, ker tudi njeni roditelji nimajo zasluzka. — Na slovo prosilke v upravi »Pohoda«.

Karteli in korporacije

POPRAVEK.

Zadnji članek »Karteli in korporacije« od g. Sancina Borisa smo radi pomanjkanja prostora objavili skrajšano. Ker so se s tem misli avtorja predrugačile, objavljamo sledeče popravke:

I. stolpec 1. odstavek: mesto popolnoma na pačnega vstavljenega stavka: »Dva sta sistema, ki skušata urediti... itd. Postavi: »Mnogo je bilo že tu nasvetov, vsak gre s svojega stališča, in niti o vzrokih sedanjega kaosa niso istih misli. Kako naj bi potem našli edinstven izhod, ko se še o tem niso zedinili, da morajo zapustiti to vzdušje, ki ga danes vdihavajo. Skušal bom tu v »Pohodu« podati v par člankih z glavnimi konturami orisane in kolikor mi bo mogoče tudi kritično osvetljene, glavne poskuse in načrte, ki so bili na tem polju napravljeni. Za današnji članek sem si izbral kartele, odnosno truste na eni, in sistem korporacij, združenih z državnim gospodarskim (nacionalnim) načrtom, na drugi strani. Za to, morda komu čudno primerjavo, sem se odločil radi tega, ker oba sistema predpostavljata popolno kontrolo produkcije in prodaje v posameznih panogah gospodarstva, tako da bi vsled tega ne prišlo nikdar do hiperprodukcije — najvidnejše posledice in vzroka današnje krize. Toda oba sistema sta tudi drug drugemu diametralna, prvi, kapitalistični, pohaja

s stališča poedinca, medtem ko drugi, socialni, pohaja s stališča celote, nacije.«

I. stolpec 2. odstavek: pristavi na konec odstavka še sledeče: »... a organizirano predstavlja silo, ki bi na vsak način omejila njihovo samostalnost.«

I. stolpec 2. in 3. odstavkom vstavi: »Domovina trustov je Amerika. Oni se razlikujejo od evropskega sistema kartelov po tem, ker vsežejo vsa podjetja v mnogo tesnejšo celino, ureja joč poleg komercialnih vprašanj tudi produkcija vprašanja posameznih podjetij. Pri kartelih pa so posamezna podjetja samostojnejša, ona se vsežejo med seboj samo radi enotne ureditve vprašanj cene sirovin, delavskih pogojev, cene produktov in določanja kvantuma produkcije, ali pa tudi samo za posamezna od teh vprašanj.«

I. stolpec 3. odstavek: prične potem: »Toda enim kot drugim je prav za prav cilj...«

II. stolpec 3. odstavek: na koncu odstavka dodela: »Hiperprodukcija blaga je prav za prav hiperprodukcija kapitala,« pravi neki dopisnik beograjske »Politike«.

POPRAVEK

Zanimiva pravda. Tiskarski škrat nam je v članku pod tem naslovom povzročil nekaj neljubih napak. Beseda Karstlaus se pravilno glasi Karstland. Sodniškega pripravnika dr. Umnika je škrat prekrstil v dr. Murnika, kar s tem popravljamo.

Akademski „Pohod“

PREPORODOVA 20-LETNICA.

V petek 16. t. m. je priredil Preporod akademijo, s katero je proslavil 20-letnico svojega obstoja in kraljev rojstni dan. Akademijo je otvoril predsednik Boris Trampuž z naslednjim govorom: »Večeceno pokroviteljstvo, spoštovana gospoda, drage tovarišice in tovariši! Dvajset let je preteklo, kar se je pričel veliki Preporodovski pokret, ki pomeni največjo samostojno dijaško gibanje zadnje dobe. Težko je bilo utreti pot idejam Preporodovcev, vendar je prav ta pot privedla do uresničenja davnih želja, ki so postale z ustvaritvijo lastne, narodne države Jugoslavije gotovo dejstvo. — Že leta 1908. so močno odjeknili v srcih mladine septemberski strel. Žrtev četrtošolca Adamiča, ki je padel, zadet od avstrijske krogle, ko je slovenska srednješolska mladina protestirala proti avstrijskim oblastem je prav to mladino še bolj revolucionirala. — Močni val tega revolucionarnega gibanja je dobil leta 1912. vidnejši izraz — takrat so zrastle Preporodovci, po zunanjem videzu premladi za delo, ki so ga začeli, vendar so bili kljub svoji mladosti že zreli barci v polni pripravljenosti na najhujše. Ustvarili so si dovršen program brezkompromisnega jugoslovanstva. Težnja po združitvi južnih slovanskih narodov v močno celoto, v lastno svobodno državo je postajala vedno močnejša.

Z živo vero v dokončno uresničenje so širili Preporodovci jugoslovansko idejo med narodom. Tudi med brati Hrvati in Srbi je pridobivala vedno več pristašev, skoro vsa jugoslovanska omladina je že težko pričakovala odrešilnega trenutka, ko bo zasijala zlata svoboda vsem brez razlike. S težkimi, neštetiimi žrtvami je bila odkupljena, toda prav te žrtve so temeljni kamni naše skupne zgradbe. Mnogo je terjala domovina, dragocena življenja so bila položena njej na oltar. Naši predniki so njen veliki klic razumeli, odzvali so se mu, častno so se borili samo da bo vstajenje tlačenege naroda popolnejše. V borbi za ustvaritev svobodne Jugoslavije so tudi Preporodovci doprinesli tolike žrtve da bodo njih imena ostala zapisana s svetlimi črkami v naši narodni zgodovini. Kakor so morali ti mladi revolucionarji za dosego svojih smotrov rušiti tujo oblast, tako je naša naloga graditi močno, enotno in svobodno domovino. V tem se razlikujemo od naših prednikov, vendar vodita obe poti k istemu, skupnemu smotru. Dragoceno dediščino smo prejeli od njih, zato jo hočemo najskrbneje čuvati in jo neokrnjeno predati v varstvo poznejšim rodovom. Duk Preporodovcev mora prepoznati vrste sedanje generacije, ki dorašča, se vzgaja in pripravlja za nove naloge v novih življenjskih prilikah. V svesti si novega poslanstva, hočemo kot nasledniki Preporodovcev s poudarjenimi močmi nadaljevati po njih započeto, a še ne dokončano delo.

V času, ko se s pieteto in hvaležnostjo spominjamo začetnikov Preporodovskega gibanja odločnih in idealnih mladih borcev za jugoslovansko idejo, proslavljamo istočasno rojstni dan velikega začetnika in čuvarja našega naroda in države Nj. Vel. kralja Aleksandra I. S to javno manifestacijo ne tolmačimo čuvstev samo nacionalne mladine, temveč celokupnega našega naroda, ki na jutrišnji veliki narodni praznik navdušeno izreka hvaležnost svojemu vladarju. V neomajni veri v veliko bodočnost in združitev z neosvojenimi brati korakamo Preporodovci v strnjenih vrstah za svojim velikim voditeljem, pričani, da nas bo še leta in leta, sledeč tradicijam svojega očeta, vodil in uresničil naše ideale in da bo viteški popeljal naš narod do jugoslovanske zmage!

Misli ob „Triglavskih strminah“

Za filmom »V kraljestvu Zlatoroga« smo dobili »Triglavske strmine«. Kdor si je film ogledal, mora priznati, da je v vsakem pogledu na višku. Daleč, zelo daleč prekaša ves tisti importirani nemški šund. Z vso pravico se lahko tudi kosa s Trenkerjevimi planinskimi filmi. Triglavske strmine so neme, toda nič za to. Uživali smo, kot da bi bile zvočne. Prosimo in zahtevamo, da nam daste še več takih filmov, takih naših pristno domačih.

Igralci so prvovrstni, zato ker so podali svoje vloge tako pristrano priprosto in prirodno. Videli smo naše pristne gorenjske fante in dekleta v njih kretanju in življenju po naših triglavskih strminah in dolinah, naše ljubke domače vasi v vsej njih bornosti in siromaštvu, pa vendar v sreči in zadovoljstvu.

Janez, Joža in Miha ste se odrezali odlično, takisto Minka, Jerca in France. V Minki smo opazili našo bodočo divo. Vsa čast vsem nevidnim sodelavcem, predvsem g. Jalenu kot libretistu, g. Delaku kot režiserju in g. Dr. Tomišku kot operaterju. Snemanje plezalnih prizorov v strmih stenah ni kar tako. Dvomimo, če so se holywoodski režiserji kdaj napotili izza svojih kulis in kabinetov nad strme prepade. Ozadje Triglavskih strmin je pristno in resnično.

Za ves humor, ki nas zabava ves čas od začetka do konca, se moramo zahvaliti našemu ateku Danilu. Poznamo Danila, toda da se v svojem zasluženem pokoju počuti še tako mlad in da se zna z brhko Minko tako poskočno in po gorenjsko zasukati po taktih harmonike, nas je prešenetilo.

In končno iskrene čestitke glavnemu zamislecju vse stvari, g. R. Badiuri. V par prejšnjih člankih smo se že večkrat dotaknili perečega vprašanja pri nas. Mi nacionalisti se Vašemu delu z vso

dušo pridružujemo in bomo povsod prvi, ki bomo podpirali Vašo lepo in plemenito nacionalno stremenje. Film je zaenkrat še samo nem in zdi se, da radi močne konkurence zvočnega filma, ne bo uspel. Toda ni narod tisti, ki si izbira filme. Filme diktirajo in dajejo inteligenti, ki nosijo vso odgovornost za narodovo vzgojo. Če se ob poslušanju nemškega šunda duša našega naroda pokvarja in odtujaže narodni zavesti, so krivi tisti, ki zabave lačno maso pitajo z vsem importiranim tujim gnojem. Ko se pojavi na platnu naš film, pa četudi nem, mora vse ostalo utihniti in hočeš nočeš, narod bo gledal in poslušal in se pri tem vzgajal v domačem, narodnem duhu. Upamo pa, da bomo s trdno voljo tudi vse ovire glede zvočnosti premagali.

V tem smislu bomo delovali in Vas podpirati ter kličemo Vam in vsem ostalim sodelavcem: »Le tako naprej, mi stojimo za Vami.«

Film naše zemlje

RIBARJI V KALNEM.

Ribarji v kalnem, to je bil že od nekdaj ideal vseh tistih, ki si žele na račun krize pridobiti kapital. Kako se pride od tega denarja in koliko so ljudi je pri tem oškodovanih — to zanje ni važno. Največ denarja se pridobi vsekakor vsled ljudske nepoučenosti. In ravno na te se zaganjajo gotovi »trgovci« in jih izzemajo.

Pred menoj leži »Osuda iz ogluhe« od »Obraničnega suda komore za trgovino, obrt i industriju u Zagrebu«. Neka ljubljanska tvrdka, ki prodaja manufakturo na obroke z najmanj 150 do 200% poviškom na osnovno ceno, je tožila kupca, ker ni hotel, oziroma točneje rečeno, ni mogel plačati zaostalih obrokov. Na naročilnicah in računu pa je sledeča klavzula, ki jo navajam kot kuriozitetu in sicer samo glavno: Za vse spore je pristojen »Obranički sud komore za trgovino, obrt i industriju u Zagrebu«. Zakaj ravno Zagreb? Zato pač, da se stranka ne more pogajati, kajti kdo bo v današnjih težkih časih utrpel 200 Din, da se pelje v Zagreb? Res, da je centrala te tvrdke v Zagrebu, toda za ljubljansko tvrdko in ljubljanske kupce naj bo ljubljansko sodišče merodajno! Take »osude iz ogluhe« so dneven pojav. Niso samo znak krize, temveč tudi znak židovstva.

In kaj mislite, kdo so ljudje, ki vodijo tako trgovino? Imena so popolnoma nemška in medsebojno občujejo v najčistejši nemščini. Hrvatski ali pa slovenski jezik sta zanje pač premalenkostna. Toda ni jih sram jesti jugoslovanski kruh in izkoristiti jugoslovanske ljudi!

Še en primer je, ki je za to tvrdko zelo karakterističen. Tvrdka je imela nameščence, ki je tekom dobrih treh let vzel za svojo porabo blaga za preko 17.000 Din. Od tega je plačal preko 12.000 dinarjev, razlika je bil popust. Popust 20% in to na kalkulacijo, ki sem jo zgoraj omenil. Ta nameščenec bi drugje dobil toliko blaga za 5—6000 Din. Gospodje pa so hoteli zaslužiti tudi na slabo plačanem nameščencu. Ko je nameščenec zahteval povračilo preveč plačanega zneska, ni dobil niti odgovora. Morda zato, ker je pisal v slovenščini in ne v nemščini?

Tako torej izkoriščajo naše ljudi ljudje, ki ne znajo niti dobro našega jezika, a predobro znajo v kalnem ribariti. —j.

Naš film

Za božične praznike si je pridobila ZKD krasen film domačega izdelka »Melodija 1000 otokov«. Ta film, ki ga je izdelal celjski filmski amater Maks Osvatič, nam opisuje lepoto našega sončnega juga, naše očarljive Dalmacije, našega morja — tisočerih naših otokov. Film, ki je izdelan kot zvočni film, je zaradi svojih nepopisno lepih posnetkov vzbudil zanimanje in pohvalo celo v inozemstvu. Nedvomno bo film ugajal slehernemu gledalcu, saj mu bo pričaral vse lepote naše lepe domovine, poleg tega pa je nacionalna dolžnost slehernega Jugoslavana, da pozna svojo domovino, jo čišla, spoštuje, vzljubi in z zanimanjem za to krasno filmsko delo ter polnoštevilnim posetom dokumentira svojo nacionalno jugoslovansko zavednost.

Predstave se vrše v nedeljo in na praznik ob 11. uri dopoldne, ob delavnikih pa ob pol 3. uri v kinu Matica.